

Koptekst: EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS
EN KWETSBAAR NARCISME

Een schematheoretisch verklaringmodel voor grandioos en kwetsbaar narcisme

Universiteit Utrecht

Faculteit Sociale Wetenschappen

Auteur: T. Aynihan Aycicek

Programma Master Klinische en Gezondheidspsychologie 2016-2017

Begeleider: M. M. Rijkeboer

Datum: 2017

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Abstract

Ondanks vele onderzoeken naar grandioos en kwetsbaar narcisme is nog weinig bekend over de samenhang tussen de twee typen narcisme enerzijds en de schemaconcepten van de schematheorie anderzijds. In de huidige studie is onderzocht of de schematheorie een goed verklaringsmodel biedt voor narcisme. Met behulp van k-means clusteranalyses is onderzocht of 77 deelnemers te onderscheiden waren in twee groepen op basis van schema's, copingstijlen en schemamodi, gemeten door de YSQ 3-SF, SCI en SMI. De resultaten wijzen er op dat de schematheorie een bruikbaar verklaringsmodel biedt voor grandioos en kwetsbaar narcisme. Tevens blijkt dat de twee typen narcisme grotendeels gevalideerd kunnen worden door verschillen in psychopathologie en de aanwezigheid van co-morbide persoonlijkheidsstoornissen, gemeten door de ADP-IV en BSI. Er is dus een logisch en valide onderscheid te maken tussen grandioos en kwetsbaar narcisme met behulp van de schemaconcepten. De bevindingen van deze studie wijzen op een mogelijkheid om schemaconcepten te gebruiken bij het differentieel kunnen benutten van klinische middelen in therapie.

Sleutelwoorden: narcisme, grandioos, kwetsbaar, schematheorie, schema's, copingstijlen, schemamodi

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Abstract

Despite many studies to grandiose and vulnerable narcissism, there is little known about the relationship between the two types of narcissism on the one hand and the key concepts of schema therapy on the other. The current study assessed whether these concepts provides a good explanation for narcissism. Using k-means cluster analysis, it was investigated whether 77 participants were distinguished in two groups based on schemas, coping styles and schema modes, measured by the YSQ 3-SF, SCI and SMI. The results indicate that the schema theory provides a useful explanatory model for grandiose and vulnerable narcissism. It is also been shown that the two types of narcissism can be validated by differences in psychopathology and the presence of comorbid personality disorders measured by the ADP-IV and BSI. There is a logical and valid distinction between grandiose and vulnerable narcissism using schemas, coping styles and schema modes. The findings indicate that the found profiles of concepts could be used in the differential use of clinical resources in the treatment of grandiose and vulnerable narcissism.

Keywords: narcissism, grandiose, vulnerable, schema theory, schemas, coping styles, schema modes

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Binnen de narcistische persoonlijkheidsstoornis (PS) staan patronen van groothedsideeën centraal (Comer, 2011). Een narcist voelt zich superieur aan anderen, overdrijft zijn prestaties, komt vaak arrogant over en kan moeilijk lange-termijn en intieme relaties onderhouden (Comer, 2011). Narcisten zijn kieskeurig in het aangaan van vriendschappen (Zeigler-Hill, Green, Arnau, Sisemore, & Myers, 2011). Verscheidene onderzoeken hebben aangetoond dat de narcistische PS een heterogeen construct is, bestaande uit een primair (grandioos) narcisme en een secundair (kwetsbaar) narcisme (Dickinson, & Pincus, 2003; Miller, Gentile, Wilson, & Campbell, 2013; Miller et al., 2011; Pincus, & Lukowitsky, 2010; Rose, 2002; Rovik, 2001; Wink, 1991; Zeigler-Hill et al., 2011). Grandioos narcisme wordt gekenmerkt door maladaptieve zelfverheerlijkende strategieën, zoals een overdreven positief zelfbeeld en exhibitionistisch gedrag (Zeigler-Hill et al., 2011) en bestaat uit eigenschappen als groothedswaanzin, aandacht zoeken, uitbuiting, jaloezie/afgunst, agressie en dominantie (Dickinson & Pincus, 2003; Miller et al., 2013). Grandioze narcisten kunnen sociaal en lieflijk overkomen, maar ze zijn zich niet bewust van de behoeften van anderen (Campbell & Miller, 2011). In tegenstelling tot grandioos narcisme wordt kwetsbaar narcisme gekenmerkt door een defensieve en onzekere grandiositeit, een instabiel en negatief zelfbeeld, emotionele instabiliteit, negatieve affectieve ervaringen (zoals woede, schaamte, angst en dysforie) en sociale terugtrekking (Zeigler-Hill et al., 2011). Gevoelens van ontoereikendheid en incompetentie worden verhuld (Miller et al., 2013). Kwetsbare narcisten zijn dikwijls overgevoelig voor de beoordeling van anderen, duidelijk verontrust/bedroefd en naar buiten toe bescheiden (Campbell & Miller, 2011). Naast verschillen in gebruikte strategieën en gedragsuitingen zijn er ook overeenkomsten tussen de twee typen narcisme. Zo delen beide typen het gevoel overal recht op te hebben, minachten ze anderen, hebben ze grandioze fantasieën en onrealistische grootse verwachtingen van zichzelf en wantrouwen ze anderen (Miller et al., 2011). Tevens wordt gesuggereerd dat beide typen narcisten een tendens hebben om op een antagonistische manier te communiceren (Campbell & Miller, 2011). Tot slot wordt suggereert dat binnen één persoon beide typen narcisme aanwezig kunnen zijn (Kernberg, 1992; Morf & Rhodewalt, 2001) en mensen kunnen fluctueren tussen de twee typen (Ronningstam, 2009).

In de *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-5* wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van narcisme (DSM-5; American Psychiatric Association, 2013). Volgens de DSM-5 is de kern van de narcistische PS: een pervasief patroon van grandiositeit (in fantasie of gedrag), behoefte aan bewondering en

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

gebrek aan empathie, beginnend op jongvolwassen leeftijd en aanwezig in uiteenlopende contexten (DSM-5; American Psychiatric Association, 2013, p.458). De DSM-5 bestaat uit criteria die omschrijven hoe de narcistische PS in gedrag wordt uitgedrukt (DSM-5; American Psychiatric Association, 2013). Pincus en Lukowitsky (2010) omschrijven echter dat narcisme bestaat uit zowel gedragsuitingen als intrapsychische processen. Zo kunnen beide vormen van narcisme hetzelfde gedrag vertonen, terwijl de onderliggende dynamiek kan verschillen. Miller, Widiger en Campbell (2010) suggereren dat het beoordelen van beide typen narcisme zonder de expliciete erkenning van de verschillen ertussen, leidt tot een onsamenhangend begrip van de narcistische PS en de twee vormen ervan. Doordat de DSM-5 geen beschrijvingen bevat van intrapsychische processen van de narcistische PS, biedt het geen direct handvat voor de behandeling van narcisme. De schematheorie kan een goede manier zijn om intrapsychische processen bij grandioos en kwetsbaar narcisme van elkaar te onderscheiden. De samenhang tussen schema's, copingstijlen en schemamodi kan inzicht verschaffen in hoe beide vormen van narcisme van elkaar verschillen in termen van intrapsychische processen. Zo kan met behulp van schemaconcepten worden onderzocht of beide vormen van narcisme gekenmerkt worden door een eigen profiel van schema's, copingstijlen en schemamodi. In de onderhavige studie wordt onderzocht of de schematheorie een goed verklaringsmodel biedt voor narcisme en of met behulp van schemaconcepten een onderscheid is te maken tussen grandioos en kwetsbaar narcisme.

Schematheorie

Centrale elementen binnen de schematheorie zijn disfunctionele schema's, ofwel disfunctionele kennis die is verworven in de vroege kinderjaren (Jacob & Arntz, 2013), disfunctionele copingstijlen, ofwel onbewuste reacties en handelingen die disfunctionele schema's in stand houden (Young, Klosko, & Weishaar, 2003) en schemamodi, ofwel overheersende emotionele toestanden (Lobbestael, van Vreeswijk, & Arntz, 2008). Disfunctionele schema's zijn patronen bestaande uit gedachten, emoties, herinneringen en aandachtsneigingen, die ontstaan wanneer de basisbehoeften van het kind niet worden vervuld (Young et al., 2003). Deze schema's worden gebruikt bij de interpretatie van nieuwe ervaringen en zijn representaties van het zelf, anderen, relaties en de wereld en zijn niet identiek aan overtuigingen (Rijkeboer, Genderen, & Arntz, 2015). De disfunctionele schema's worden in stand gehouden door copingstijlen die te onderscheiden zijn in drie soorten, te weten: overgave, vermijding en overcompensatie (Rijkeboer et al., 2015). Wanneer men zich

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

overgeeft aan een schema, geeft men eraan toe en probeert men niet te vermijden of ervan te vluchten; er wordt congruent gehandeld aan het schema (Young et al., 2003). Bij de copingstijl vermijding wordt het leven zodanig geregeld dat het schema niet meer wordt geactiveerd, men tracht zonder enig bewustzijn te leven (Young et al., 2003). Bij de copingstijl overcompensatie wordt tegen het schema gevochten door te denken, te voelen en te gedragen alsof het tegenovergestelde van het schema waar is (Young et al., 2003). Het doel hiervan is de kern van het schema ongedaan te maken (Rijkeboer et al., 2015). Verder zijn er schemamodi, die momentane toestanden van gevoel, gedachten en gedrag omvatten en die plotselinge verandering in gedachten, gevoelens en gedragingen van patiënten met ernstige persoonlijkheidsstoornissen verklaren (Lobbestael et al., 2008). Volgens Young, Klosko en Weishaar (2005) zijn er vier algemene categorieën van schemamodi te weten: kind modi, disfunctionele coping modi, disfunctionele ouder modi en de gezonde modi. Binnen deze vier categorieën zijn 14 aparte schemamodi te onderscheiden (Lobbestael et al., 2008).

Volgens Young en collega's (2005) zijn vier factoren kenmerkend voor de opvoeding en omgeving van mensen met narcisme in hun kindertijd, namelijk eenzaamheid en isolement, onvoldoende grenzen, in het verleden gebruikt of gemanipuleerd zijn en voorwaardelijke goedkeuring (Young, Klosko, & Weishaar, 2005). Dergelijke omstandigheden interfereren met de ontwikkeling van autonomie, verbondenheid, waardigheid of realistische grenzen waardoor maladaptieve schema's kunnen ontstaan (Young, 1990). Young en collega's (2005) veronderstellen dat de kern van narcisme wordt gevormd door de schema's zich rechten toe eigenen, emotionele verwaarlozing en minderwaardigheid/schaamte.

Young en collega's (2005) suggereren dat mensen met een narcistische PS in hun kindertijd verschillend kunnen zijn behandeld door hun ouders en/of opvoeders, maar toch dezelfde schema's kunnen hebben ontwikkeld. Zo kan het schema veeleisendheid ontstaan door het kind te verwennen, terwijl het ook kan ontstaan als overcompensatie voor gevoelens van emotionele verwaarlozing en tekortschieten. Aandacht voor schemaconstructen als schema's, copingstijlen en schemamodi zijn dus van belang bij het onderscheiden van grandioos en kwetsbaar narcisme. Het schema polariteitenmodel beschrijft de onderlinge samenhang tussen schema's, copingstijlen en schemamodi, waarbij de relatie tussen schema's en schemamodi gemedieerd wordt door copingstijlen (Rijkeboer & Lobbestael, 2012). Een schema wordt in stand gehouden door een copingstijl die tezamen een schemamodus activeren. Young (1990) suggereert dat eenzelfde schema door verschillende mensen met verschillende copingstijlen kan worden gehanteerd. Tevens concluderen Rijkeboer, Genderen

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

en Arntz (2015) dat iemand binnen een schema kan oscilleren tussen verschillende copingstijlen. Zo kan het schema minderwaardigheid/schaamte, dat mogelijk voorkomt bij narcisme, in stand worden gehouden door verschillende copingstijlen. Wanneer een narcist zich overgeeft aan dit schema zal hij/zij gevoelens van schaamte en verdriet ervaren, wat de schemamodus het kwetsbare kind kan activeren. De pijn die gepaard gaat met het schema kan er ook toe leiden dat men tot vermijding overgaat. Hierbij zal de narcist in de modus van de beschermer geraken.

Bekend is dat beide typen narcisme verschillend samenhangen met verscheidene persoonlijkheidsproblematiek. Zo blijkt uit onderzoek van Miller en collega's (2010) dat kwetsbaar narcisme een persoonlijkheidsprofiel bezit dat zeer consistent is met het profiel van de borderline PS, en wordt zelfs gesuggereerd dat deze vorm van narcisme dichterbij de buurt van borderline PS zit dan bij narcisme. Verder manifesteren de twee typen narcisme ook verschillen in relatie tot het gevoel van eigenwaarde/zelfbeeld, waarbij grandioos narcisme wordt gekenmerkt door een positief zelfbeeld terwijl kwetsbaar narcisme gekarakteriseerd wordt door een negatief zelfbeeld (Miller & Campbell, 2008; Pincus et al., 2009). Tot slot is bekend dat de twee typen narcisme uiteenlopende relaties hebben met verscheidene vormen van psychopathologie zoals depressie en angst. Zo blijkt dat grandioos narcisme geen samenhang heeft met symptomen van distress (psychische nood), waar kwetsbaar narcisme positief samenhangt met symptomen van depressie, angst en paranoia (Miller et al., 2010). De uiteenlopende relaties tussen deze vormen van narcisme zijn indicatief voor fundamentele verschillen in de aard van deze constructen.

De centrale vraagstelling van het huidige onderzoek is of beide vormen van narcisme worden gekenmerkt door een eigen profiel van schema's, copingstijlen en schemamodi. Oftewel, kan de schematheorie een verklaringsmodel bieden voor verschillen in grandioos en kwetsbaar narcisme? Verder wordt onderzocht of de verschillen tussen grandioos en kwetsbaar narcisme gevalideerd kunnen worden door verschillen in psychopathologie en persoonlijkheidsstoornissen. Om bovenstaande te kunnen toetsen zijn enkele hypothesen opgesteld (zie tabel 1 voor de verwachte profielen per type narcisme).

Achtergrond bij de verwachte profielen voor grandioos en kwetsbaar narcisme

Verscheidene auteurs hebben theorieën ontwikkeld over de etiologie van narcisme en veronderstellen dat narcisme resulteert uit ouderlijke afwijzing of ouderlijke overwaardering (Freud, 1957; Kernberg, 1975; Kohut, 1977; Milon, 1981). Onder ouderlijke afwijzing vallen

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

afstandelijke ouderfiguren die een kille en onverschillige of agressieve houding aannemen ten opzichte van het kind en het kind emotioneel verwaarlozen (Kernberg, 1975). Met ouderlijke overwaardering wordt bedoeld dat ouders het kind verwennen en de eigenwaarde van het kind onrealistisch overwaarderen, voorwaardelijke liefde tonen, geen grenzen stellen bij de opvoeding en een verhoogd zelfbeeld bij het kind creëren dat niet kan worden volgehouden in de buitenwereld (Milon, 1981). Ouderlijke afwijzing kan resulteren in kwetsbaar narcisme. Het opgeblazen zelfbeeld wordt onderhouden om de eigenwaarde en het zelf te beschermen tegen afwijzing en (emotionele) afhankelijkheid, waar de kwetsbare narcist veelvuldig aan is blootgesteld in de kindertijd. Het schema zich rechten toe eigenen zal hierbij geactiveerd worden. Deze narcisten overcompenseren mogelijk de ideeën van minderwaardigheid door te voldoen aan rigide regels, normen en waarden en erg hoge eisen aan het zelf te stellen. In dergelijke situaties verkeren kwetsbare narcisten in de modus veeleisende ouder en de zelfverheerlijker. Het tekort aan emotionele intimiteit en wederzijdse emotionele bevrediging afkomstig uit de jeugd, zal het schema wantrouwen en/of misbruik activeren. Het wantrouwen van personen is een projectie van de narcist naar anderen, narcisten weten namelijk dat zijzelf niet te vertrouwen zijn. In dergelijke gevallen zal de kwetsbare narcist zich overgeven aan het schema wantrouwen en/of misbruik en verkeren in de modus kwetsbare kind. Dit schema zal ook negatieve gevoelens als angst, boosheid of woede met zich meebrengen, die vermeden zullen worden door afleiding te zoeken in de vorm van zelfstimulerende activiteiten of middelengebruik. In dergelijke situaties zal de kwetsbare narcist verkeren in de modus onthechte zelfsusser. Het gebrek aan empathie en het leren omgaan met gevoelens uit de kindertijd zal de schema meedogenloze normen/overmatig kritiek activeren in de volwassenheid. Kwetsbare narcisten kunnen zich moeilijk in de schoenen van een ander plaatsen en zich aanpassen aan anderen en zijn daardoor overdreven kritisch en rigide en zijn nooit tevreden. Deze narcisten zullen gevoelens van ontevredenheid en emoties waarmee ze niet kunnen omgaan willen vermijden; bijvoorbeeld door zich terug te trekken uit sociale interacties en zich af te schermen. Men verkeert dan in de modus onthechte beschermer. Intieme en sociale relaties zullen de schema's minderwaardigheid/schaamte en onderwerping activeren. De kwetsbare narcist voelt zich diep van binnen gebrekkig en slecht en probeert dit te verloochenen met behulp van de copingstijl overcompensatie. De modus waar de narcist in verkeert is de zelfverheerlijker waarbij de eigenwaarde wordt verhoogd ten koste van de rechten van anderen.

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Ouderlijke overwaardering kan resulteren in grandioos narcisme. Het opgeblazen zelfbeeld dat gecreëerd is in de kindertijd wordt in de volwassenheid onderhouden om het verwenne zelf te beschermen. De schema's zich rechten toe eigenen en meedogenloze normen/overmatig kritiek worden zo geactiveerd. Door zich over te geven aan deze schema's zullen grandioze narcisten behoeften vervuld willen krijgen op een egoïstische manier. De verhoogde eigenwaarde van grandioze narcisten is gebouwd op voorwaardelijke liefde/aandacht, en kan schaden bij gebrek aan aandacht en erkenning en verstoord worden wanneer ze niet hun zin krijgen of bekritiseerd worden. Het schema goedkeuring en erkenning zoeken zal worden geactiveerd om de eigenwaarde te beschermen. De grandioze narcist is erg behoeftig, wil aanbid en verwend worden en wil anderen afhankelijk van zichzelf maken. Het opscheppen, kleineren en uitbuiten van anderen zijn hier voorbeelden van. In de kindertijd hebben grandioze narcisten mogelijk geen wederzijdse vertrouwen kunnen voelen en opbouwen met ouders/opvoeders. Situaties waarin onzekerheid en dus vernedering mogelijk is, anderen in de schijnwerpers staan en meer aandacht krijgen zullen het schema wantrouwen en/of misbruik activeren. Bij dergelijke bedreigingen tegen hun zelfbeeld en eigenwaarde kunnen grandioze narcisten het schema ook overcompenseren door ertegen te vechten, zodat ze verkeren in de modus zelfverheerlijker. Zo zullen ze denken superieur te zijn en anderen kleineren om hun gevoel van eigenwaarde te vergroten.

Tot op heden zijn er slechts twee studies gedaan naar de relatie tussen schemagerelateerde constructen en narcisme. Zo hebben Lobbestael, Vreeswijk en Arntz (2008) het verband (partiële correlatie) tussen 14 schemamodi en 10 persoonlijkheidsstoornissen, waaronder de narcistische PS, onderzocht in een groep van 390 patiënten gediagnosticeerd met een as I en as II stoornis en een controle groep van 99 gezonde mensen. Voor het vaststellen van pathologie werden de semigestructureerde interviews SCID-I en SCID-II gebruikt (Weertman, Arntz, Dreessen, Van Velzen, & Vertommen, 2003); voor de schemamodi de Schema Mode Inventory (SMI; Young et al., 2007). De resultaten lieten zien dat elke afzonderlijke persoonlijkheidsstoornis een uniek modi profiel had; de narcistische PS hing significant samen met de zelfverheerlijker modus en de pest- en aanvalmodus (Lobbestael et al., 2008). Een beperking van het onderzoek was dat er geen onderscheid is gemaakt in de groep narcistische PS, waar twee typen onder vallen. In dit onderzoek is enkel gekeken naar de relatie tussen schemagerelateerde constructen en narcisme. Er is dus geen rekening gehouden met de mogelijke samenhang van de onderzochte constructen met grandioos of kwetsbaar narcisme. In het andere onderzoek, uitgevoerd door

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Zeigler-Hill, Green, Arnau, Sisemore en Myers (2011), is gekeken naar de overeenkomsten en verschillen in schema's die ten grondslag liggen aan de twee typen narcisme in een 'between subjects' design waar 442 studenten aan hebben deelgenomen. In het onderzoek is onderscheid gemaakt tussen normaal narcisme (gemeten met de Narcissistic Personality Inventory van Raskin en Hall, 1979) en grandioos narcisme en kwetsbaar narcisme (gemeten met de Pathological Narcissism Inventory van Pincus et al., 2009). Uit het onderzoek is gebleken dat grandioos narcisme het beste werd verklaard door de schema's wantrouwen, onvoldoende zelfbeheersing, zich rechten toe-eigenen, zelfopoffering en meedogenloze normen, waarbij de relatie tussen grandioos narcisme en het schema onvoldoende zelfbeheersing als enige negatief van richting was. Kwetsbaar narcisme werd het beste verklaard door de schema's wantrouwen, onderwerping, afhankelijkheid, verlating en zich rechten toe-eigenen, waarbij de relatie tussen kwetsbaar narcisme en afhankelijkheid als enige negatief van richting was. Zeigler-Hill en collega's (2011) concludeerden dat narcisme is geassocieerd met een breed scala aan maladaptieve schema's die het onderliggende leed van deze personen weerspiegelen, maar dat de schema's wantrouwen en zich rechten toe-eigenen mogelijk de kern vormen van beide typen narcisme. De gevonden verschillen tussen de schema's die geassocieerd waren met grandioos of kwetsbaar narcisme suggereren dat beide typen hun omgeving verschillend waarnemen en sturen (Zeigler-Hill et al., 2011). Dit zou kunnen betekenen dat beide typen narcisten verschillende intrapsychische strategieën hanteren om met gebeurtenissen om te gaan. Eenzelfde gebeurtenis kan verschillende schema's activeren bij beide typen, terwijl het vertoonde gedrag gelijk kan zijn. Een beperking van het onderzoek was dat enkel studenten hebben deelgenomen en er geen data zijn verzameld bij een patiëntengroep. Dit betekent dat dit onderzoek een minder goede externe validiteit heeft en dat de resultaten niet vanzelfsprekend gegeneraliseerd kunnen worden naar een klinische populatie.

Tot op heden is in de literatuur geen consensus over welke schema's en schemamodi samenhangen met de narcistische PS. Verscheidene auteurs rapporteren verschillende resultaten hierover. Ook kan er nog niets gezegd worden over de copingstijlen in relatie tot de twee typen narcisme en de samenhang tussen schema's copingstijlen en schemamodi bij narcisme. De Schema Coping Inventory (SCI) die de copingstijlen meet is recentelijk ontwikkeld door Rijkeboer, Lobbstaël, Arntz en Van Genderen (2010). Dit onderzoek zal de eerste zijn die de relatie tussen copingstijlen en de twee typen narcisme bestudeert. Vorige onderzoeken hebben ofwel schemamodi gerelateerd aan grandioos narcisme ofwel schema's

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

gerelateerd aan twee typen narcisme. In de bestaande literatuur is geen onderzoek gedaan naar welke schema's, copingstijlen en schemamodi tegelijkertijd samenhangen met ofwel grandioos narcisme ofwel kwetsbaar narcisme.

Het huidig onderzoek bestudeert daarom de samenhang tussen de schemaconcepten schema's, copingstijlen en schemamodi én twee vormen van narcisme, namelijk grandioos en kwetsbaar narcisme. Verwacht wordt dat beide typen narcisme gekenmerkt zullen worden door een eigen profiel van schemaconcepten en dat de schematheorie een bruikbaar verklaringsmodel biedt voor beide typen narcisme.

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Tabel 1

Verwachte schema, copingstijl en schemamodus-profielen voor kwetsbaar en grandioos narcisme

Schemaconcept	Type narcisme	
	Grandioos	Kwetsbaar
Schema's	Zich rechten toe-eigenen Meedogenloze normen/overmatig kritiek Wantrouw en/of misbruik Goedkeuring en erkenning zoeken	Zich rechten toe-eigenen Meedogenloze normen/overmatig kritiek Wantrouw en/of misbruik Minderwaardigheid/schaamte Onderwerping
Copingstijlen	Overgave Overcompensatie	Overgave Overcompensatie Vermijding
Schemamodi	Zelfverheerlijker Impulsieve kind	Zelfverheerlijker Kwetsbare kind Veeleisende ouder Onthechte zelfbeschermer Onthechte zelfsusser

Methode

Deelnemers

De totale steekproefpopulatie bestond uit 1602 deelnemers, verzameld in een overkoepelend onderzoek naar de relatie tussen schemaconcepten. Hieruit zijn 77 deelnemers geselecteerd die voldeden aan ten minste 4 criteria van de narcistische PS volgens de ADP-IV (referentie geven en dan melden: zie: 'Materialen'). Dit is een vragenlijst ontwikkeld voor het meten van DSM-IV persoonlijkheidspathologie, zie: 'Materialen'. Voor het bepalen van de groep met narcistische persoonlijkheidspathologie is het criterium van ≥ 5 verlaagd naar ≥ 4 . Uit onderzoek blijkt dat er sprake is van onderrapportage bij het gebruik van zelfrapportage vragenlijsten bij narcistische persoonlijkheidspathologie (Clifton, Turkheimer, & Oltmanns, 2005; Pincus & Lukowitsky, 2010). In de ADP-IV kan in dergelijke gevallen een minder strikt scoringsalgoritme worden gehanteerd (Schotte & De Doncker, 2000). 49.4% van deze deelnemers waren vrouw met leeftijden tussen 18 en 59 ($M = 36.61$; $SD = 10.99$) en 50.6% man met leeftijden tussen 21 en 65 ($M = 40.87$; $SD = 11.28$). Van de deelnemers is 77.9% onder psychologische behandeling of is in het verleden onder psychologische behandeling geweest. 46.8% van de deelnemers heeft een HBO of hogere opleiding afgerond.

Materialen

De materialen die in dit onderzoek zijn gebruikt zijn de Assessment of DSM-IV Personality Disorders vragenlijst (ADP-IV), de Young Schema Questionnaire 3 -SF (YSQ3-SF), de Schema Coping Inventory (SCI), de Schema Mode Inventory (SMI) en de Brief Symptom Inventory (BSI).

Assessment of DSM-IV Personality Disorder questionnaire (ADP-IV)

De ADP-IV (Assessment of DSM-IV Personality Disorders; Schotte & De Doncker, 1994) is een zelfrapportage vragenlijst voor de DSM-IV As II persoonlijkheidsstoornissen en bestaat uit 94 items. De ADP-IV bevat 12 schalen voor de afzonderlijke persoonlijkheidsstoornissen, 3 schalen voor de drie DSM-IV clusters (Cluster A, B en C) en tot slot een schaal voor een totaal score. De ADP-IV beoordeelt voor elke persoonlijkheidsstoornis in de DSM-IV de diverse kenmerkende karaktertrekken met een 7-punt Likert schaal van 1 (helemaal oneens) tot 7 (helemaal eens), wat opgeteld resulteert in een trek-score. Afhankelijk van de schaal wordt bij elke score van ≥ 4 of ≥ 5 vervolgens het

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

bijbehorende leed beoordeeld aan de hand van een distress-vraag met een 3-punts Likertschaal lopend van 1 (helemaal niet) tot 3 (zeer zeker). De som resulteert in een distress-score. Hiermee kan per schaal een categorale indeling worden gemaakt die aangeeft of men voldoet aan de DSM-IV criteria. Een voorbeelditem bij de trekschaal narcisme is '*Aangezien ik uniek en heel speciaal ben, kunnen alleen bijzondere mensen me begrijpen: ik wil me alleen met topmensen inlaten*'. Alle schalen van de ADP-IV blijken intern consistent te zijn met alfa waarden tussen de .64 en .88 (Schotte, De Doncker, Van Kerckhoven, Vertommen, & Cosyns, 1998). Daarnaast is bekend dat de ADP-IV een goede convergente validiteit heeft ten opzichte van klinische DSM-IV classificatie (Schotte & De Doncker, 2000).

Young Schema Questionnaire 3 - Short Form (YSQ3-SF)

De Young Schema Questionnaire 3 - Short Form (YSQ3-SF) (Young, 2008) is een zelfrapportage vragenlijst die 18 maladaptieve schema's meet. De vragenlijst is door Rijkeboer (2012) vertaald naar het Nederlands en gevalideerd. De YSQ3-SF bestaat uit 90 items die op een 6 punt Likert schaal van 1 (geheel onjuist) tot 6 (geheel juist) worden beoordeeld. De subschalen van de vragenlijst zijn: Emotionele verwaarlozing, Verlating/instabiliteit, Wantrouwen/misbruik, Sociaal isolement/vervreemding, Tekortschieten/schaamte, Mislukking, Afhankelijkheid, Kwetsbaarheid voor ziekte en gevaar, Verstremeling/kluwen, Zich rechten toe-eigenen, Gebrek aan zelfcontrole, Onderwerping, Zelfopoffering, Goedkeuring en erkenning zoeken, Emotionele geremdheid, Meedogenloze normen/overmatig kritisch, Negativiteit en pessimisme, Bestraffendheid. Een voorbeelditem bij de schaal Gebrek aan zelfcontrole is: '*Als ik eenmaal kwaad word, kan ik mezelf niet in de hand houden*'. Elke schaal bevat 5 items waarvan het gemiddelde wordt berekend, waarbij de hoogte van de score de ernst van het schema weerspiegelt. De 18 schalen zijn geverifieerd met behulp van een confirmatieve factoranalyse (Saariaho, Karila, & Joukamaa, 2009). Onderzoek heeft uitgewezen dat de YSQ3-SF een goede betrouwbaarheid heeft met alfa waarden tussen de .81 en .95 (Pauwels et al., 2012). Al met al heeft de YSQ3-SF goede psychometrische kwaliteiten (Kriston, Schäfer, Jacob, Härter, & Hölzel, 2013).

Schema Coping Inventory (SCI)

De Schema Coping Inventory (SCI) (Rijkeboer, Lobbestael, Arntz, & Van Genderen, 2010) brengt de drie copingstijlen overgave, vermijding en overcompensatie in kaart. De vragenlijst bestaat uit 12 items en 3 schalen. Elke schaal bestaat uit 4 items die een copingstijl

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

weerspiegelen. Items worden op een 7 punt Likert schaal van 1 (helemaal mee oneens) tot 7 (volledig mee eens) beoordeeld. Een voorbeelditem van de schaal overgave is: *'Als er moeilijkheden zijn, ben ik geneigd om bij de pakken neer te gaan zitten'*. Uit het onderzoek van Rijkeboer en collega's (2010) is gebleken dat de SCI beschikt over een goede validiteit. Daarnaast ondersteunt een confirmatieve factoranalyse alle drie de schalen. Tevens hebben alle drie de schalen een goede interne consistentie (overgave: $\alpha = .78$, vermijding: $\alpha = .76$, overcompensatie: $\alpha = .86$).

Schema Mode Inventory (SMI)

De Schema Mode Inventory (SMI) (Lobbestael et al., 2010) is een verkorte vragenlijst die de aanwezigheid van schemamodi meet. De vragenlijst bestaat uit 118 items en 14 schalen die elk een modus weerspiegelen. Items worden op een 6 punt Likert schaal van 1 (nooit of bijna nooit) tot 6 (altijd) beoordeeld. De schalen in de verkorte SMI zijn: Kwetsbare kind, Woedende kind, Razende kind, Impulsieve kind, Ongedisciplineerde kind, Blijde kind, Willoze inschikkelijke, Onthechte beschermer, Onthechte zelfsusser, Zelfverheerlijker, Pest- en aanvaller, Straffende ouder, Veeleisende ouderen Gezonde volwassene. Een voorbeelditem bij de schaal impulsieve kind is: *'Ik volg blindelings mijn emoties'*. De schaalscore is het gemiddelde van de scores op de bijbehorende items. Des te hoger de score op een schaal, des te meer de modus naar voren komt. Lobbestael, Vreeswijk, Van Spinhoven, Schouten en Arntz (2010) hebben de verkorte SMI op psychometrische kwaliteiten onderzocht. Een confirmatieve factoranalyse ondersteunt alle 14 schalen van de SMI. Daarnaast bleken de schalen intern consistent te zijn met alfa waarden tussen .79 en .96. Ook beschikt de verkorte SMI over een goede test-hertest betrouwbaarheid en construct validiteit.

Brief Symptom Inventory (BSI)

De Brief Symptom Inventory (BSI) (Derogatis, 1975) is een multidimensionele klachtenlijst en is door De Beurs en Zitman (2006) vertaald naar het Nederlands. Deze zelfrapportage vragenlijst is een verkorte versie van de SCL-90 en bestaat uit 53 items die beantwoord worden op een 5 punt Likert schaal van 0 (helemaal niet) tot 4 (heel veel). De schalen van de BSI zijn: somatische klachten, cognitieve problemen, Interpersoonlijke gevoeligheid, depressieve stemming, angst, hostiliteit, fobische angst, paranoïde gedachten en psychoticisme. Een voorbeelditem van de BSI is: *'Het gevoel dat de meeste mensen niet te vertrouwen zijn'*. Ter bepaling van de psychometrische kwaliteiten van de vragenlijst is de

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Cronbach's alfa onderzocht. De subschalen blijken intern consistent met alfa waarden tussen .71 en .87 en de test-hertest betrouwbaarheid is stabiel over tijd ($\alpha = .71-.89$). Daarnaast beschikt de BSI over een goede begripsvaliditeit (De Beurs & Zitman, 2006).

Statistische analyses

Het huidig onderzoek had een cross-sectioneel, correlatieel design. Bij de analyses is gebruik gemaakt van Statistical Package for Social Sciences (SPSS, versie 24.0, 2016). Om na te gaan of er in de data op basis van a priori gekozen schema's, copingstijlen en schemamodi twee groepen te onderscheiden waren binnen mensen met narcistische problematiek, zijn er multivariate iteratieve k-means clusteranalyses gebruikt. Clusteranalyse is een geschikte methode voor het identificeren van homogene groepen, ofwel clusters (Mooi & Sarstedt, 2011). Allereerst zijn de data gecontroleerd op uitschieters, deze zijn niet gevonden. Vervolgens is multicollineariteit getoetst met behulp van lineaire regressie analyses om inzicht te krijgen in eventuele hoge correlaties tussen variabelen. Variabelen die hoog met elkaar correleren, wegen zwaarder en vertekenen de resultaten (Sambandam, 2009). Er was geen sprake van multicollineariteit tussen de variabelen. Voor schema's, copingstijlen en schemamodi zijn analyses uitgevoerd om te toetsen of de deelnemers te clusteren waren in twee groepen. De iteratieve k-means verdelingsmethode van de clusteranalyse is toegepast op gestandaardiseerde scores van schema's, copingstijlen en schemamodi om eventuele effecten van variantie van bovenstaande variabelen te verminderen.

Procedure

De data in dit onderzoek zijn verkregen van het "Vragenlijstenonderzoek denkpatronen", een onderzoek van de Universiteit van Maastricht en de Universiteit Utrecht, verzameld tussen 2010 en 2016. Het onderzoek bestaat uit een grote set met vragenlijsten die zijn verwerkt in Net-Questionnaires (Net-Q), een online tool voor onderzoeken in een beschermde webomgeving. Op de website van het Nederlands Register Schematherapie (www.schematherapie.nl) is de link naar het "Vragenlijstenonderzoek denkpatronen" geplaatst. Het onderzoek bestaat uit de meerdere vragenlijsten over schema's, copingstijlen, schemamodi en psychopathologie. Het invullen van de vragenlijsten nam ongeveer 2 uur in beslag en kon tussendoor worden onderbroken. De website van het Nederlands Register Schematherapie is openbaar, waardoor alle geïnteresseerden deze vragenlijsten hebben kunnen invullen. Aan verscheidene schematherapeuten is een gratis service geboden waarbij

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

zij eigen hun eigen patiënten de vragenlijsten hebben laten invullen. Voorafgaand aan het invullen van de vragenlijsten en een informatiebrief is aan alle deelnemers toestemming gevraagd voor het gebruik van hun gegevens voor onderzoek. Na het invullen zijn de scores op de schalen teruggekoppeld naar alle deelnemers, in combinatie met uitleg over de schalen. In het onderzoek zijn enkel de gegevens gebruikt van hen die expliciet toestemming hebben verleend. De data zijn anoniem verzameld. De toetsingscommissie van de Faculty of Psychology and Neuroscience van de Universiteit van Maastricht heeft ethische goedkeuring verleend.

Resultaten

De schemaconcepten zijn geanalyseerd met 15 variabelen waarvan 6 schema's, 3 copingstijlen en 6 schemamodi, die volgens de hypothesen betrekking zouden hebben op narcisme. De gemiddelden, standaarddeviaties, minima en maxima van de desbetreffende schemaconcepten staan beschreven in tabel 1.

Tabel 1

Gemiddelden, standaarddeviaties, minima en maxima van de 15 schemaconcepten geconstrueerd uit de hypothesen

<i>Schemaconcept</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>
Schema's				
Goedk	4.10	1.22	1.40	6.00
Minderw	3.72	1.42	1.00	6.00
Norm	4.27	1.02	1.60	6.00
Onderw	3.76	1.04	1.40	6.00
Rechten	4.36	1.01	1.60	6.00
Wantr	4.32	1.23	1.40	6.00
Copingstijlen				
Overcomp	5.54	0.90	3.50	7.00
Overg	4.71	1.32	1.75	7.00
Vermijd	4.48	1.38	1.25	7.00
Schemamodi				
Impul	3.59	1.06	1.25	5.88

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Kwets	4.01	1.00	1.80	5.90
Onthechtbes	3.62	0.97	1.67	5.89
Onthechtzelf	3.71	0.84	2.00	6.00
Veeleisoud	3.98	0.98	1.71	6.00
Zelfverh	3.75	0.76	2.20	5.80

Nota. Goedk = Goedkeuring/erkenning zoeken, Minderw = Minderwaardigheid/schaamte, Norm = Meedogenloze normen/overmatig kritiek, Onderw = Onderwerping, Rechten = Zich rechten toe eigenen, Wantr = Wantrouwen/misbruik, Overcomp = Overcompensatie, Overg = Overgave, Vermijd = Vermijding, Impul = Impulsieve kind, Kwets = Kwetsbare kind, Onthechtbes = Onthechte beschermer, Onthechtzelf = Onthechte zelfsusser, Veeleisoud = Veeleisende ouder, Zelfverh = Zelfverheerlijker, M = gemiddelde, SD = standaarddeviatie.

Inductieve statistiek

Met behulp van multivariate iteratieve k-means clusteranalyses zijn twee groepen onderscheiden onder 77 deelnemers over 15 gestandaardiseerde variabelen die verschillende schemaconcepten vertegenwoordigden. Aan de hand van de theorie zijn vooraf het aantal k clusters bepaald, namelijk $k = 2$. In de analyses waren 10 iteraties toegestaan, waarbij de clusters uiteindelijk zijn gevormd na 6 iteraties. Van elk cluster zijn de zwaartepunten (clustercentra) berekend (het gemiddelde voor alle variabelen binnen een cluster). De zwaartepunten voor beide clusters verschilden niet meer na 6 iteraties, wat een indicatie is voor een stabiele clustervorming (Fielding, 2007). Vervolgens zijn met behulp van een ANOVA de p-waarden berekend per schemaconcept-variabele, deze zijn in tabel 2 weergegeven. De ANOVA geeft aan welke variabelen het meest bijdragen aan het vormen van de clusters, waarbij grotere F waarden staan voor grotere verschillen tussen clusters.

Tabel 2

Contrast van cluster 1 en cluster 2 voor schemaconcept-variabelen

<i>Schemaconcept</i>	<i>F(75)</i>	<i>p</i>	<i>Zwaartepunten</i>	
			<i>Cluster 1</i>	<i>Cluster 2</i>
Schema's				
Goedk	27.64	<.001**	-0.52	0.51

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Minderw	99.80	<.001**	-0.76	0.74
Norm	31.42	<.001**	-0.55	0.53
Onderw	38.87	<.001**	-0.59	0.57
Rechten	5.60	.02*	-0.27	0.26
Wantr	37.70	<.001**	-0.58	0.57
Copingstijlen				
Overcomp	.34	.51	-0.08	0.07
Overg	61.99	<.001**	-0.68	0.66
Vermijd	15.58	<.001**	-0.42	0.41
Schemamodi				
Impul	13.94	<.001**	-0.40	0.39
Kwets	46.45	<.001**	-0.62	0.61
Onthechtbes	21.84	<.001**	-0.48	0.47
Onthechtzelf	10.71	<.001**	-0.36	0.35
Veeleisoud	15.11	<.001**	-0.41	0.40
Zelfver	.16	.70	-0.05	0.04

Nota. Goedk = Goedkeuring/erkenning zoeken, Minderw = Minderwaardigheid/schaamte, Norm = Meedogenloze normen/overmatig kritiek, Onderw = Onderwerping, Rechten = Zich rechten toe eigenen, Wantr = Wantrouwen/misbruik, Overcomp = Overcompensatie, Overg = Overgave, Vermijd = Vermijding, Impul = Impulsieve kind, Kwets = Kwetsbare kind, Onthechtbes = Onthechte beschermer, Onthechtzelf = Onthechte zelfsusser, Veeleisoud = Veeleisende ouder, Zelfver = Zelfverheerlijker, *p < .05, **p < .01.

Cluster 1 ($n=38$, 49.4%) was negatief geladen met de 15 schemaconcepten-variabelen, terwijl cluster 2 positief geladen was met de 15 schemaconcepten-variabelen ($n=39$, 50.6%). De negatieve waarden in cluster 1 betekenen dat de scores in deze cluster benedengemiddeld zijn en de positieve waarden in cluster 2 betekenen dat de scores in deze cluster bovengemiddeld zijn. De p-waarden kunnen enkel voor beschrijvende doeleinden worden gebruikt, omdat de waargenomen significantieniveaus niet zijn gecorrigeerd voor de maximalisering van inter-cluster verschillen bij de vorming van clusters (Fielding, 2007). Wel kan gesteld worden dat hoe hoger de p-waarde, hoe kleiner de kans dat er verschillend is gescoord op een variabele tussen de clusters. Binnen de copingstijl overcompensatie en de modus zelfverheerlijker wordt niet verschillend gescoord tussen de twee clusters. De variabelen overcompensatie en

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

zelfverheerlijker hebben geen significante impact op het bepalen van het clusterlidmaatschap. Het gevonden verschil tussen de clusters op het schema zich rechten toe eigenen is klein, waardoor niet met zekerheid gesteld kan worden dat hier ongelijk wordt gescoord tussen de clusters. Het is dus niet zeker of het schema zich rechten toe eigenen een significante impact heeft bij het bepalen van het clusterlidmaatschap.

Beschrijvende statistiek van mensen in cluster 1 en 2

Wat zijn de demografische kenmerken van personen in beide clusters en hoe scoren zij op overige pathologie?

Van beide clusters is gekeken naar de gemiddelde scores, standaarddeviaties, aantallen en percentages op de variabelen leeftijd en sekse. De personen in cluster 1 hadden een gemiddelde leeftijd van 38 jaar ($SD = 12.01$), variërend van 18 tot 64 en de gemiddelde leeftijd in cluster 2 is 39 jaar ($SD = 10.55$), variërend van 21 tot 65. Het leeftijdsverschil tussen de twee clusters is niet significant $t(75) = -1.721, p = .507$. Cluster 1 bestond voor 52.6% uit mannen en cluster 2 bestond uit 48.7% uit mannen, dit verschil was niet significant $\chi^2(1) = .118, p = .731$. Eventuele effecten van leeftijds- en sekseverschillen zijn zo uitgesloten.

Verder is in beide clusters gekeken naar het aantal deelnemers dat voldoet aan de DSM-IV criteria voor een specifieke co-morbide persoonlijkheidsstoornis op basis van de ADP-IV. De criteria voor de verschillende persoonlijkheidsstoornissen zijn verkregen uit de handleiding van de ADP-IV en reflecteren de diagnostische drempels die in de DSM-IV vervat zijn (Schotte & De Doncker, 2000). De resultaten van de chi-kwadraad toetsen op de schalen van de ADP-IV en het aantal deelnemers dat voldoet aan de DSM-IV persoonlijkheidscriteria zijn per cluster weergegeven in tabel 3. In alle chi-kwadraad toetsen werd voldaan aan de voorwaarden ten aanzien van de verwachte celfrequenties. De chi-kwadraattoetsen wijzen uit dat er significant meer mensen co-morbide persoonlijkheidsproblematiek hebben in cluster 2 in vergelijking tot cluster 1. Om de sterkte van het verband tussen het clusterlidmaatschap en het voldoen aan de diagnostische criteria te meten, is gebruik gemaakt van de associatiemaat Cramér's V . Het grootste verschil tussen beide clusters is gevonden voor de schizotypische PS $V = .53, p = <.001$, met veel meer mensen met een co-morbide schizotypische persoonlijkheidsstoornis in cluster 2 dan in cluster 1.

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Tabel 3

Verdeling van persoonlijkheidsstoornissen tussen beide clusters volgens de ADP-IV

<i>Schaal</i>	χ^2 (1)	<i>p</i>	<i>Cramérs</i>		<i>Cluster</i>	
			<i>V</i>	<i>p</i>	<i>Cluster 1</i> (<i>n</i> = 38)	<i>Cluster 2</i> (<i>n</i> = 39)
Anti	6.87	*<.05	.30	*<.05	15	27
Bor	13.20	**<.001	.41	**<.001	23	37
Theat	9.48	*<.05	.36	*<.05	12	26
Schizot	21.83	**<.001	.53	**<.001	9	30
Schizoi	12.24	**<.001	.40	**<.001	6	21
Ontw	13.91	**<.001	.43	**<.001	18	34
Afh	13.31	**<.001	.42	**<.001	7	23
Obs	8.38	*<.05	.33	*<.05	17	30
Par	7.16	*<.05	.31	*<.05	18	30

Nota. Anti = Antisociaal, Bor = Borderline, Theat = Theatraal, Schizot = Schizotypisch, Schizoi = Schizoïde, Ontw = Ontwijkend, Afh = Afhankelijk, Obs = Obsessief-compulsief, Par = Paranoïde, ** $p < .001$, * $p < .05$.

Ook werden de gemiddelden, standaarddeviaties en resultaten van de t-testen per cluster berekend voor alle schalen van de BSI, die te vinden zijn in tabel 4. Independent-samples t-testen wezen uit dat er geen verschil was in beide clusters voor wat betreft hun scores op de schaal hostiliteit ($t(75) = -1.642$, $p = .105$). Op de schaal cognitieve problemen wordt in cluster 2 lager gescoord, echter is dit verschil niet significant. Alle andere schalen van de BSI verschillen significant tussen de twee clusters, wat inhoudt dat in cluster 2 meer psychopathologische klachten wordt ervaren op bijna alle variabelen behalve hostiliteit.

Tabel 4

Psychometrische eigenschappen per cluster op de BSI schalen

<i>Schaal</i>	<i>t</i> (75)	<i>p</i>	<i>M</i> (<i>SD</i>)	
			<i>Cluster 1</i>	<i>Cluster 2</i>
SOM	-3.34	*.001	.95 (.57)	1.48 (.79)
COG	-5.08	**<.001	1.65 (.75)	1.49 (.70)

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

ANG	-4.63	**<.001	1.40 (.81)	2.21 (.71)
INT	-6.83	**<.001	1.70 (.86)	2.90 (.70)
DEP	-6.20	**<.001	1.76 (.79)	2.79 (.65)
HOS	-1.64	.105	1.61 (.86)	1.94 (.92)
FOB	-6.37	**<.001	.92 (.60)	1.92 (.77)
PSY	-5.97	**<.001	1.53 (.67)	2.46 (.70)
PAR	-4.81	**<.001	1.73 (.82)	2.56 (.67)

Nota. SOM = lichamelijke klachten, COG = cognitieve problemen, ANG = angst, INT = interpersoonlijke gevoeligheid, DEP = depressieve stemming, HOS = hostiliteit, FOB = fobische angst, PSY = psychoticisme, PAR = paranoïde gedachten, ** $p < .001$, * $p < .05$.

Discussie

Ondanks de algemene erkenning dat er twee verschillende uitingsvormen van narcisme zijn (Cooper, 2005; Gabbard, 2009; Pincus, et al., 2009; Russ, Shedler, Bradley, & Westen, 2008), staat het onderzoek naar beide vormen nog in de kinderschoenen (Pincus & Lukowitsky, 2010). Het is van belang dat er onderzoek wordt gedaan naar theoretische verklaringen die een onderscheid kunnen maken tussen de twee typen narcisme voor de ontwikkeling van een verfijnd begrip van narcisme en haar vormen. In de huidige studie is onderzocht of de schematheorie een goed verklaringsmodel biedt voor narcisme, dat wil zeggen, of met behulp van schemaconcepten een onderscheid is te maken tussen twee typen narcisme en of dit overeenkomt met grandioos en kwetsbaar narcisme. Verder is onderzocht of de beide typen gevalideerd kunnen worden door verschillen in psychopathologie en het voorkomen van co-morbide persoonlijkheidsstoornissen.

Allereerst werd via clusteranalyses onderzocht of met behulp van schema's, copingstijlen en schemamodi twee groepen te onderscheiden waren binnen mensen met narcistische problematiek. De belangrijkste bevindingen in dit onderzoek zijn dat het schema zich rechten toe eigenen, de copingstijl overcompensatie en de schemamodi zelfverheerlijker voorkomen in beide groepen. Dit is in overeenstemming met eerder onderzoek dat heeft aangetoond dat beide typen narcisme het gevoel delen overall recht op te hebben, grandioze fantasieën over zichzelf hebben (Miller et al., 2011) en op een antagonistische manier handelen (Campbell & Miller, 2011; Jacob & Arntz, 2013). Uit de resultaten blijkt dat de narcisten in de ene groep op de rest van de schemaconcepten lager scoren in vergelijking tot de narcisten in de andere groep. De deelnemers in de groep die lager heeft gescoord zijn

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

mogelijk van het kwetsbaar type, terwijl de deelnemers in de andere groep waarschijnlijk het grandioze type vertegenwoordigen. Verenigbaar met bestaande literatuur wordt dit bevestigd door enkele belangrijke bevindingen in dit onderzoek. Zo komen binnen de groep kwetsbare narcisten de schema's minderwaardigheid/schaamte en goedkeuring/erkenning zoeken, de copingstijlen overgave en vermijding en de schemamodus kwetsbare kind duidelijk naar voren, terwijl dit niet het geval is bij de grandioze groep. Deze resultaten zijn in overeenstemming met de veronderstelling dat kwetsbaar narcisme een aanleg heeft voor het ervaren van negatieve emoties, terwijl grandioos narcisme dit niet heeft (Miller et al., 2010; Miller et al., 2011). Deze negatieve emoties kunnen door kwetsbare narcisten vermeden worden, wat in overeenstemming is met de bevindingen van Dickinson en Pincus (2003). Zij hebben aangetoond dat kwetsbaar narcisme te relateren is aan vermijding. Bij overgave aan deze emoties bevinden kwetsbare narcisten zich in de modus kwetsbare kind, wat in overeenstemming eerdergenoemde kennis over negativiteit bij kwetsbaar narcisme (Miller et al., 2010; Miller et al., 2011). Verder wordt kwetsbaar narcisme gekenmerkt door een laag zelfbeeld en eigenwaarde, terwijl grandioze narcisten een opgeblazen zelfbeeld hebben (Miller & Campbell, 2008; Miller et al., 2010; Miller et al., 2011; Pincus et al., 2009; Sedikides, Rudich, Gregg, Kumashiro & Rusbult, 2004). Zoals blijkt uit de resultaten van dit onderzoek drijft de fragiele eigenwaarde kwetsbare narcisten tot het continu zoeken naar externe bevestiging (Morf & Rhodewalt, 2001), wat niet ter sprake is bij grandioos narcisme. Ter overcompensatie van het slechte zelfbeeld verheerlijken kwetsbare narcisten zich en voelen ze zich superieur aan anderen, scheppen op en kleineren anderen. Dit gedrag van kwetsbare narcisten dient als masker voor gevoelens van ontoereikendheid (Miller et al., 2010). Om de fragiele eigenwaarde te beschermen tegen afwijzing en emotionele afhankelijkheid zal de kwetsbaar narcist macht en controle willen houden over situaties en geen rekening houden met anderen.

Hoewel beide typen narcisten speciaal behandeld willen worden, is de onderliggende redenering voor gevoelens van rechthebbendheid anders. Waar grandioze narcisten geloven speciale rechten te hebben omdat ze beter zijn dan anderen (aantrekkelijker, intelligenter en sympathieker), denken kwetsbare narcisten speciaal behandeld te moeten worden wegens gevoelens van kwetsbaarheid (Miller et al., 2011). Ook kan gesteld worden dat er verschillen zijn in de onderliggende dynamiek bij het overcompenseren tussen grandioos en kwetsbaar narcisme. Grandioze narcisten handelen antagonistisch uit instrumentele redenen (voor dominantie en status), terwijl kwetsbare narcisten dit doen door verhoogde affectieve

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

disregulatie en negatieve interpersoonlijke schema's verkregen door traumatische jeugdervaringen (Rogosch & Cicchetti, 2004). De verwachting dat beide typen narcisme gekenmerkt zouden worden door een eigen profiel van schemaconcepten is dus in lijn met de resultaten. De verschillen in verwachte schemaprofielen en de resultaten kunnen belicht worden aan de hand van de stabiliteit van het ego in beide typen narcisme. Het instabiele ego bij kwetsbaar narcisme zorgt mogelijk voor problemen met de fragiele eigenwaarde en uit zich op verscheidene manieren. Deze narcisten hebben mogelijk meer moeite bij het onderhouden van hun opgeblazen zelf en negatieve emoties af te wenden (Rathvon & Holmstrom, 1998). Bij grandioos narcisme is dit niet ter sprake omdat hun ego hen beschermt tegen gevoelens van tekortkomingen (Krizan & Johar, 2012). Grandioze narcisten lijken een kunstmatig positief zelfbeeld te hebben dat leidt tot een hoger levenstevredenheid (Rose, 2002). Geconcludeerd kan worden dat er duidelijke aanwijzingen zijn dat de gevonden profielen van schemaconcepten overeenkomen met kwetsbaar en grandioos narcisme.

Verder is onderzocht of de twee gevormde groepen te valideren zijn met behulp van verschillen in psychopathologische schalen van de BSI en de aanwezigheid van co-morbide persoonlijkheidsstoornissen van de ADP-IV. Met andere woorden, komen psychopathologische problemen en comorbiditeit bij de twee gevormde groepen overeen met de bestaande kennis hierover bij grandioos en kwetsbaar narcisme. Uit de resultaten blijkt dat er een significant verband bestaat tussen het clusterlidmaatschap en het voldoen aan de persoonlijkheidscriteria. Dit betekent dat er sprake is van meer comorbiditeit bij kwetsbare narcisten in vergelijking tot grandioze narcisten. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat kwetsbaar narcisme een sterkere samenhang heeft met de borderline PS, ontwijkende PS, afhankelijke PS, paranoïde PS en schizotypische PS in vergelijking tot grandioos narcisme. Dit is in overeenstemming met het huidige onderzoek. De samenhang van kwetsbaar narcisme met neuroticisme, ofwel negatieve emotionaliteit, kan als verklaring hiervoor worden gegeven. Een predispositie voor negatieve emoties is een kerncomponent van deze persoonlijkheidsstoornissen (Miller et al., 2011; Saulsman & Page, 2004). Tevens is bekend dat grandioos narcisme negatief samenhangt met neuroticisme, wat betekent dat deze narcisten geen/weinig aanleg hebben voor het ervaren van negatieve emoties (Miller et al., 2011). In tegenstelling tot de aanwezige literatuur komt de verwachting dat grandioze narcisten meer voldoen aan de theatrale PS in vergelijking tot de kwetsbare narcisten niet uit. (Dickinson & Pincus, 2003; Miller et al., 2010; Miller et al., 2011). De hoge mate van emotionaliteit en het buitensporig zoeken naar aandacht binnen de theatraal PS kunnen

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

verklaring bieden voor het contrast in resultaten. De opvatting indruk te moeten maken om geaccepteerd te worden binnen de theatrale PS, wordt niet gedeeld binnen grandioos narcisme. Op deze psychologische kenmerken wordt binnen grandioos narcisme lager gescoord dan in kwetsbaar narcisme. Grandioze narcisten hebben geen/minder aanleg voor neuroticisme/emotionaliteit en hebben minder de neiging om naar aandacht te zoeken, omdat zij overtuigd zijn van hun opgeblazen zelf en aandacht verdienen zonder ernaar te zoeken. Deze tegengestelde resultaten komen mogelijk voort uit het gebruik van zelfrapportage vragenlijsten. Grandioze narcisten blijken oneerlijker te zijn over hun eigen kenmerken (Miller, Lynam, & Leukefeld, 2003) en rapporteren mogelijk minder (negatieve) emoties doordat dit niet aansluit bij hun opgeblazen zelf. Daarnaast is mogelijk dat de resultaten worden vertekend doordat er sprake is van momentopname bij de meting van psychopathologie, wat enkel de toestand van deelnemers op dat moment reflecteert.

Verder werd in cluster 2 significant hoger gescoord op de psychopathologische symptomen. In overeenstemming met eerder onderzoek blijken kwetsbare narcisten een breed scala aan psychologische problemen te hebben (Miller et al., 2011). Zo zijn kwetsbare narcisten volgens Miller en collega's (2011) angstiger, depressiever, interpersoonlijk gevoeliger en hebben meer paranoïde gedachten in vergelijking tot grandioze narcisten (Miller et al., 2011). Enkel op de schaal hostiliteit was er geen verschil tussen grandioos en kwetsbaar narcisme. In overeenstemming met onderzoek van Miller en collega's (2011) hebben beide typen narcisten evenveel last van gevoelens van vijandigheid. Dit houdt in dat zowel grandioze als kwetsbare narcisten zich snel ergeren aan anderen, woede-uitbarstingen niet kunnen beheersen en de aandrang hebben tot geweld. Onderzoek toont aan dat kwetsbaar narcisme gekenmerkt wordt door negatieve emoties van zowel internaliserende (angst, depressie, laag zelfbewustzijn en kwetsbaarheid voor stress) als externaliserende (boosheid, vijandigheid en impulsiviteit) aard. Terwijl grandioos narcisme enkel wordt gekenmerkt door externaliserende manieren van negatieve emotionaliteit zoals vijandigheid/hostiliteit en er geen sprake is van negatieve emoties die geïnternaliseerd worden (Miller et al., 2010). Andere verklaringen voor de hostiliteit bij grandioze narcisten zijn mogelijk hoge niveaus van interpersoonlijke dominantie en assertiviteit, die kenmerkend zijn voor deze narcisten (Miller et al., 2011). Grandioze narcisten reageren sterk wanneer hun opgeblazen zelfbeeld lijkt te schaden (Bushman & Baumeister, 1998; Rhodewalt & Morf, 1998), waarbij agressie of vijandigheid in hoge mate reactief wordt geuit (Rathvon & Holmstrom, 1996).

De resultaten van het huidige onderzoek wijzen er op dat de schematheorie een

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

bruikbaar verklaringmodel biedt voor grandioos en kwetsbaar narcisme. De twee gevormde groepen zijn gevalideerd met behulp van aanwezigheid van psychopathologie en co-morbide persoonlijkheidsstoornissen. Er is dus een logisch en valide onderscheid te maken tussen grandioos en kwetsbaar narcisme met behulp van de schemaconcepten. In grote lijnen vertonen de twee groepen een patroon van comorbiditeit en psychopathologie die te verwachten zijn bij grandioos en kwetsbaar narcisme. Verder blijkt uit de resultaten, die verenigbaar zijn met de huidige literatuur, dat dezelfde gedragingen en copingstijlen bij grandioos en kwetsbaar narcisme een andere dynamiek hebben. Bij beide typen wordt vanuit verschillende motieven gehandeld.

Kennis over de schemaconcept-profielen kan inzicht verschaffen in de onderliggende strategieën en gedragsuitingen die grandioze en kwetsbare narcisten gebruiken. Hier is nog weinig onderzoek naar gedaan. Volgens Rijkeboer en collega's (2015) is voor het begrijpen van gedragingen van patiënten noodzakelijk weet te hebben van functies van gedragingen gerelateerd aan copingstijlen en factoren die gedragingen (schemamodi) teweegbrengen. Deze informatie dient in het therapeutisch proces in kaart te worden gebracht. Cognitieve structuren onderliggend aan narcistische trekken en gedragsuitingen zijn uitermate belangrijk voor het differentieel kunnen benutten van klinische middelen in therapie (Pincus et al., 2009). Het kleineren van anderen is bij de grandioze narcist een uitbeelding van het opgeblazen zelfbeeld terwijl dit bij de kwetsbare narcist een verhulling van de fragiele eigenwaarde is. De verschillende onderliggende dynamiek vraagt mogelijk om diverse benaderingen binnen therapie.

Sterke punten in het huidige onderzoek zijn dat de deelnemers voor een groot gedeelte patiënten betroffen, wat de klinische validiteit verhoogt. Het merendeel van de studies naar beide typen narcisme zijn uitgevoerd onder studenten. Verder zijn in dit onderzoek voor het eerst zowel schema's, copingstijlen als schemamodi gebruikt om een onderscheid te maken tussen grandioos en kwetsbaar narcisme. Kennis over de constellatie van specifieke schema's, copingstijlen en schemamodi hebben een waardevolle bijdrage geleverd aan de interpretatie van de resultaten. Zo zijn mogelijke verklaringen gegeven voor overeenkomsten tussen beide typen narcisme met behulp van de kennis over de samenhang tussen schemaconcepten.

Beperking van het onderzoek zijn dat de metingen zijn gedaan met behulp van zelfrapportage vragenlijsten in plaats van gestructureerde interviews. Uit onderzoek blijkt dat er sprake is van onderrapportage bij het gebruik van zelfrapportage vragenlijsten bij narcistische persoonlijkheidspathologie (Clifton et al., 2005; Pincus & Lukowitsky, 2010).

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Om eventuele vertekeningen van de resultaten te voorkomen adviseren Schotte en De Doncker (2000) om bij de ADP-IV een minder strikt scoringsalgoritme te hanteren. Dit is gedaan door de criteria van de narcistische PS te verlagen. Een andere beperking betreft de steekproefgrootte. Een grotere steekproef is noodzakelijk om een verhoogde statistische power te verkrijgen. Een andere beperking in het huidige onderzoek is dat niet alle schemamodi zijn meegenomen om een onderscheid te maken tussen grandioos en kwetsbaar narcisme, omdat de SMI 14 schemamodi meet en de nieuwe voorgestelde schemamodi niet omvat. Er kan niet uitgesloten worden dat de nieuwe voorgestelde schemamodi een onderscheid zouden vormen tussen grandioos en kwetsbaar narcisme. Aan de manier van werving van deelnemers in dit onderzoek is tevens een kanttekening te plaatsen. De link naar de vragenlijsten is op een openbare website geplaatst waardoor alle geïnteresseerden hebben kunnen deelnemen. Ondanks dat dit in combinatie met patiënten een goede weerspiegeling is van de totale bevolking, is het gewenst om onderzoek te doen bij alleen patiënten. Er wordt namelijk getracht onderzoek te doen naar pathologisch narcisme. Aangezien het raadzaam is om persoonlijkheidsproblematiek te meten met behulp van gestructureerde interviews, zou toekomstig onderzoek verricht moeten worden in een puur klinische streekproef.

Vooralsnog is er weinig onderzoek gedaan naar de verschillen tussen de twee typen narcisme wat betreft schemaconcepten. De operationalisatie van grandioos en kwetsbaar narcisme is niet eenduidig. Daarnaast heeft de inconsistentie over de twee typen narcisme in de literatuur consequenties voor de betrouwbaarheid van de beoordeling en behandeling van de narcistische PS (Miller et al., 2010). Verder is er in de literatuur geen consensus over welke schema's, copingstijlen en schemamodi samenhangen met ofwel grandioos narcisme ofwel kwetsbaar narcisme. Hierdoor wordt aanbevolen om het huidig onderzoek te repliceren. Verder wordt aanbevolen om onderzoek te doen bij patiënten met narcistische problematiek waarin gebruik wordt gemaakt van ratings van klinici. Tevens wordt aanbevolen om de huidige studie te repliceren bij een grotere steekproef. Een grotere steekproef zal de externe validiteit verhogen en de generaliseerbaarheid van de resultaten versterken (Heiman, 2002). Tot slot is het raadzaam om het onderscheid tussen beide typen narcisme te onderzoeken met behulp van nieuwe voorgestelde schemamodi om het beeld van schemaconcepten bij beiden typen verder te verhelderen.

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Literatuurlijst

- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: Author
- Beurs, E., de, & Zitman, F.G. (2006). De Brief Symptom Inventory (BSI): De betrouwbaarheid en validiteit van een handzaam alternatief voor de SCL-90. *Maandblad Geestelijke Volksgezondheid*, 61, 120-141.
- Bushman, B.J., & Baumeister, R.F. (1998). Threatened egoism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence? *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 219-229.
- Campbell, W.K., & Miller, J.D. (2011). *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder*. New Jersey: John Wiley Sons, Inc.
- Clifton, A., Turkheimer, E., & Oltmanns, T.F. (2005). Self-and peer perspectives on pathological personality traits and interpersonal problems. *Psychological Assessment*, 17, 123-131.
- Comer, R.J. (2011). *Fundamentals of abnormal psychology* (6th ed.). New York: Worth Publishers.
- Cooper, A.M. (2005). *The quiet revolution in American psychoanalysis: selected works of Arnold M. Cooper*. New York: Brunner-Routledge.
- Derogatis, L.R. (1975). *Brief symptom inventory*. Baltimore, MD: Clinical Psychometric Research.
- Dickinson, K.A., & Pincus, A.L. (2003). Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *Journal of Personality Disorders*, 17, 188-207.
- Fielding, A.H. (2007). *Cluster and classification techniques for the biosciences*. New York: Cambridge University Press.
- Freud, S. (1957). On narcissism: An introduction. In J. Strachey (Ed. and Trans.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud* (Vol. 14, pp. 67-104. London: Hogarth.

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

- Gabbard, G.O. (2009). Transference and countertransference: development in the treatments of narcissistic personality disorders. *Psychiatric Annals*, 39, 129-36.
- Heiman, G.W. (2002). *Research methods in psychology*. New York: Houghton Mifflin Company.
- IBM Corp. Released 2016. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 24.0. Armonk, NY: IBM Corp.
- Jacob, G.A., & Arntz, A. (2013). Schema therapy for personality disorders - A review. *International Journal of Cognitive Therapy*, 6, 171-185.
- Kernberg, O.F. (1975). *Borderline conditions and pathological narcissism*. New York: Aronson.
- Kernberg, O.F. (1992). *Aggression in personality disorders and its perversion*. New Haven, T: Yale University Press.
- Kohut, H. (1977). *The restoration of the self*. Madison, CT: International Universities Press.
- Kriston, L., Schäfer, J., Jacob, G.A., Härter, M., & Hölzel, L.P. (2013). Reliability and validity of the German version of the young schema questionnaire - Short form 3 (YSQ-S3). *European Journal of Psychological Assessment*, 29, 205-212.
- Krizan, Z., & Johar, O. (2012). Envy divides the two faces of narcissism. *Journal of Personality*, 80, 1415-1451.
- Lobbestael, J., Vreeswijk, M.F., van, & Arntz, A. (2008). An empirical test of schema mode conceptualizations in personality disorders. *Behaviour Research and Therapy*, 46, 854-860.
- Lobbestael, J., Vreeswijk, M.F., van, Spinhoven, P., Schouten, E., & Arntz, A. (2010). Reliability and validity of the short schema mode inventory (SMI). *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*, 38, 437-458.
- Miller, J.D., & Campbell, W.K. (2008). Comparing clinical and social-personality conceptualizations of narcissism. *Journal of Personality*, 76, 449-476.

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

- Miller, J.D., Dir, A., Gentile, B., Wilson, L., Pryor, L.R., & Campbell, W.K. (2010). Searching for a vulnerable dark triad: Comparing factor 2 psychopathy, vulnerable narcissism, and borderline personality disorder. *Journal of Personality*, *78*, 1529-1564.
- Miller, J.D., Gentile, B., Wilson, L., & Campbell, W.K. (2013). Grandiose and vulnerable narcissism and the DSM-5 pathological personality trait model. *Journal of Personality Assessment*, *95*, 284-290. doi: 10.1080/00223891.2012.685907.
- Miller, J.D., Hoffman, B.J., Gaughan, E.T., Gentile, B., Maples, J., & Campbell, W.K. (2011). Grandiose and vulnerable narcissism: A nomological network analysis. *Journal of Personality*, *79*, 1013-1042.
- Miller, J.D., Lynam, D., & Leukefeld, C. (2003). Examining antisocial behavior through the lens of the five factor model of personality. *Aggressive behavior*, *29*, 497-514.
- Miller, J.D., Widiger, T.A., & Campbell, W.K. (2010). Narcissistic personality disorder and the DSM-5. *Journal of Abnormal Psychology*, *119*, 640-649.
- Milon, T. (1981). *Disorders of personality: DSM III: Axis II*. Chichester, UK: John Wiley.
- Mooi, E., & Startedt, M. (2011). *A concise guide to market research*. New York: Springer.
- Morf, C.C. & Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological Inquiry*, *12*, 177-196.
- Pincus, A.L., Ansell, E.B., Pimentel, C.A., Cain, N.M., Wright, A.G.C., & Levy, K.N. (2009). Initial construction and validation of the pathological narcissism inventory. *Psychological Assessment*, *21*, 365-79.
- Pincus, A.L., & Lukowitsky, M.R. (2010). Pathological narcissism and narcissistic personality disorder. *Annual Review of Clinical Psychology*, *6*, 421-446.
- Pauwels, E., Claes, L., Smits, D., Dierckx, E., Muehlenkamp, J.J., Peuskens, H., & Vandereyken, W. (2012). Validation and reliability of the young schema questionnaire in a Flemish inpatient eating disorder and alcohol and substance use disorder sample. *Cognitive Therapy and Research*, *11*, 1-10.
- Raskin, R.N., & Hall, C.S. (1979). A narcissistic personality inventory. *Psychological Reports*, *45*, 590.

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

- Rathvon, N., & Holmstrom, R.W. (1998). An MMPI-2 portrait of narcissism. *Journal of Personality Assessment*, 66, 1-19.
- Rhodewalt, F., & Morf, C. (1998). On self-aggrandizement and anger: a temporal analysis of narcissism and affective reactions to success and failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 672-685.
- Rijkeboer, M.M., Genderen, H. van, & Arntz, A. (2015). Schematherapie: theorie, praktijk en onderzoek. In E.H.M. Eurelings-Bontekoe, R. Verheul, & W.M. Snellen (red.), *Handboek persoonlijkheidspathologie* (herziene editie). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Rijkeboer, M.M. (2012). Validation of the young schema questionnaire. In Vreeswijk, M., van, Broersen, J., & Nadort, M. (Eds.), *Handbook schema therapy. Theory, research, and practice* (pp. 531-539). Chichester, UK: Wiley-Blackwell.
- Rijkeboer, M.M., & Lobbestael, J. (2012). *Assessment of schema concepts and their interrelationships*. Paper presented at the symposium 5th world conference of schema therapy, New York, May.
- Rijkeboer, M.M., Lobbestael, J., Arntz, A., & Genderen, H., van. (2010). *Schema coping vragenlijst*. Utrecht; eerste auteur.
- Rogosch, F.A., & Cicchetti, D. (2004). Child maltreatment and emergent personality organization: Perspectives from the five-factor model. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32, 123-145.
- Ronningstam, E. (2009). Narcissistic personality disorder: Facing DSM-V. *Psychiatric annals*, 39, 111-121.
- Rose, P. (2002). The happy and unhappy faces of narcissism. *Personality and Individual Differences*, 33, 379-392.
- Rovik, J.O., (2001). Overt and covert narcissism: turning points and mutative elements in two psychotherapies. *British Journal of Psychotherapy*, 17, 435-447.
- Russ, E., Shedler, J., Bradley, R., Westen, D. (2008). Refining the construct of narcissistic personality disorder: diagnostic criteria and subtypes. *The American Journal of Psychiatry*, 165, 1473-81.

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

- Saariaho, T., Saariaho, A., Karila, I., & Joukamaa, M. (2009). The psychometric properties of the Finnish young schema questionnaire in chronic pain patients and a nonclinical sample. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, *40*, 158–168.
- Sambandam, R., *Clusteranalysis gets complicated*, 16 November 2009, <https://www.greenbook.org/marketing-research/cluster-analysis>.
- Saulsman, L.M., & Page, A.C. (2004). The five-factor model and personality disorder empirical literature: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, *23*, 1055-1085.
- Schotte, C., & Doncker, D., de. (1994). *ADP-IV questionnaire*. University Hospital Antwerp: Antwerp, Belgium.
- Schotte, C., & Doncker, D., de. (2000). De ADP-IV: Een vragenlijst voor een therapeutisch georiënteerde diagnostiek van DSM-IV persoonlijkheidsstoornissen? *PsychoPraxis*, *2*, 267-273.
- Schotte, C., Doncker, D., de, Kerckhoven, C. van, Vertommen, H., & Cosyns, P., (1998). Self-report assessment of the DSM-IV personality disorders: Measurement of trait and distress characteristics: The ADP-IV. *Psychological Medicine*, *28*, 1179-1188.
- Sedikides, C., Rudich, E.A., Gregg, A.P., Kumashiro, M., & Rusbult, C. (2004). Are normal narcissists psychologically healthy? Self-esteem matters. *Journal of Personality and Social Psychology*, *87*, 400-416.
- Weertman, A., Arntz, A., Dreessen, L., Velzen, C., van, & Vertommen, S. (2003). Short-interval test-retest interrater reliability of the structured clinical interview for DSM-IV personality disorders (SCID II). *Journal of Personality Disorders*, *17*, 562-567.
- Wink, P. (1991). Two Faces of Narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, *61*, 590-597.
- Young, J. E. (1990). *Cognitive therapy for personality disorders*. Sarasota, FL: Professional Resources Press.
- Young, J. E. (2008). *Young schema questionnaire – Short form 3 (YSQ-S3)*. New York: Cognitive Therapy Center.

EEN SCHEMAHTEORETISCH VERKLARINGSMODEL VOOR GRANDIOOS EN KWETSBAAR NARCISME

Young, J.E., Arntz, A., Atkinson, T., Lobbestael, J., Weishaar, M.E., Vreeswijk, M.F., van, & Klokman, J. (2007). *The schema mode inventory*. New York: Schema Therapy Institute. <http://www.schematherapy.com/id49.htm>

Young, J.E., Klosko, J.S., & Weishaar, M.E. (2003). *Schema therapy-a practitioner's guide*. New York: Guilford Press.

Young, J.E., Klosko, J.S., & Weishaar, M.E. (2005). Schemagerichte therapie voor de narcistische persoonlijkheidsstoornis. In J.E. Young, J.S. Klosko, & M.E. Weishaar (red.), *Schemagerichte therapie* (pp.393-444). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Zeigler-Hill, V., Green, B.A., Arnau, R.C., Sisemore, T.B., & Myers, E.M. (2011). Trouble ahead, trouble behind: Narcissism and early maladaptive schemas. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 42, 96-103.